

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

“İşçi, Memur ve Bağ-Kur Emeklileri İle Bunların Dul ve Yetimlerinin Sendikalaşmasına İlişkin Kanun” teklifi gerekçesi ile birlikte ekte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.08.04.2005

Saygılarımızla,

Dr.Züheyir AMBER
Hatay Milletvekili

Hakkı AKALIN

İzmir Milletvekili

Mustafa SAYAR

Amasya Milletvekili

Ersoy BULUT

Mersin Milletvekili

Ahmet Güryüz KETENCİ

İstanbul Milletvekili

- GEREKÇE -

Bugün ülkemizde hizmet ve endüstri ilişkilerini geride bırakmış, toplam sayıları yaklaşık 7 milyona varan emekli bulunmaktadır. Son zamanlarda ülkemizde uygulanan "Ekonomik istikrar" önlemlerinin etkileriyle de gittikçe artan sayıda bir "Emekliler" olgusu ve gerçeği ile karşı karşıyayız. Çalışırken zaten düşük ücret alan çalışanlar. Bir de emekli olup bu ücretin 2/3'ünü alınca daha da zor yaşam koşulları içine itilmektedirler. Gerek aynı kurum içerisinde, gerekse farklı kurumlar içerisinde büyük dengesizlik taşıyan emekli aylıkları almaktadırlar. Anayasa'da ve uluslararası belgelerde yazılı olan "İnsan onuruna yaraşır bir yaşam biçiminden" her geçen gün daha fazla uzaklaşmaktadır.

Yaşadıkları süreçte, insanca yaşamının yolunun örgütlenmeden geçtiğinin, artık derneklerle sorunlarına bir çözüm bulamayacakları tek çözümün "Sendikalaşmak" olduğu bilincine varan emekliler, aldıkları ortak kararlarla Emekli-Sen'i kurmuşlardır. Sendika hakkı çalışanlar ve çalıştıranlar dışında, ülkemizin taraf olduğu uluslararası antlaşmalarla "Herkes" için tanınmıştır.

Gelişmiş ülkelerde emeklilerin sendikalaşması yıllardan beri değişik biçimleriyle uygulanmaktadır. Bu gerçeklere yüz çeviremeyiz. Bu tarihsel ve toplumsal olduğu kadar hukuksal bir zorunluluktur. Sendikalaşmayı AB ya da başkaları istiyor diye değil, insanlarımız/yurttaşlarımız gerek duyuyor diye düşünmeliyiz.

Anayasa'nın 60'ıncı Maddesinde "Herkes sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Devlet bu güvenliğı sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilat kurar" der.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 3'üncü Maddesi "Herkesin yaşama, kişi özgürlüğü ve güvenliğı hakkı vardır. Ulusal çabalarla ve uluslararası işbirliğı yoluyla ve her devletin örgüt ve kaynaklarına göre herkes onur ve kişiliğinin , özgür gelişmesinin ayrılmaz bir ögesi olarak ekonomik, toplumsal ve kültürel haklarının gerçekleşmesi hakkına sahiptir". İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 23'üncü Maddesi'nde "Herkesin çıkarlarını korumak için sendika kurma hakkı ya da sendikaya üye olma hakkı vardır" der.

Yine bu konuyla ilgili olarak; Türkiye olarak imzalamış olduğumuz Ekonomik, Toplumsal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi'nin 8'inci Maddesi,

Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi'nin 22'nci ve 3'üncü Maddesi, Helsinki Sonuç Belgesi'nin 7'inci Maddesi,

AGİK (AGİT) Paris şartında ayırım gözetmeksizin herkesin örgütlenme özgürlüğüne sahip olduğu,

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 11'inci Maddesi herkesin sendikalar kurma hakkı da dahil olmak üzere örgütlenme hakkını güvence altına almaktadır.

Bilindiğı gibi Anayasa'nın 90'ıncı Maddesi'nde "Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası antlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasa'ya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesi'ne başvurulmaz" denilmektedir.

Sonuç olarak; her bireyin kendi maddi ve manevi varlığını korumak ve geliştirmek için siyasal, ekonomik ve toplumsal alanlarda örgütlenme hakkı hem ulusal, hem de uluslararası düzenlemelerle güvence altına alınmıştır.

Ülkemizde çalışma yaşamını düzenleyen yasalarda emekli sendikalarının statüsünü düzenleyen hükümler bulunmamakta ise de fiili gerçekler ve zorunluluklar karşısında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı 10.10.1995 tarih ve 13519 sayılı

yazısında "Açıklanan nedenlerle, tüm emeklileri kapsayan bir sendika oluşumunun gerekliliğine inanılmakla birlikte böyle bir oluşumun yasal dayanağının da biran önce kurulmasında yarar görülmektedir. Bunun için de öncelikle siyasal iradenin belirlenmesi ve bu doğrultuda çalışmaların yürütülmesi gerekli görülmektedir" diyerek yasal düzenleme gerekliliğini ifade etmiştir.

Emekli sendikalarına ilişkin iç hukuk düzenlemelerinin yapılmamış olması, fiilen kurulmuş ve kurulacak emekli sendikalarının idarenin keyfi ve hukuk dışı uygulamalarına maruz kalmalarına sebep olmaktadır. Bu tutumlar Türkiye'nin uluslararası yükümlülüklerini de ihlal ettiğinden Türkiye'yi uluslararası platformlarda zor durumda bırakmaktadır.

Açıklanan nedenlerle emeklilerin sendika kurmasına ilişkin hukukun uluslararası hukuka ve ülkemizde mevcut meşru fiili durumlara uygun hale getirilmesi zorunluluk olmuştur.

İŞÇİ, MEMUR VE BAĞ-KUR EMEKLİLERİ İLE BUNLARIN DUL VE YETİMLERİNİN SENDİKALAŞMASINA İLİŞKİN KANUN TEKLİFİ

BİRİNCİ KISIM

Amaç, Kapsam

Amaç

MADDE 1.- Bu Kanunun amacı, ilgili Kanunlara göre emekli olmaya hak kazanan ve herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan emekli maaşı alanlarla, bunların dul ve yetimlerinin yaşadıkları sürece ekonomik, demokratik, sosyal ve kültürel hak ve çıkarlarını korumak ve geliştirmek ve bunların insanca yaşayabilmeleri için gerekli her türlü önlemi almak için tüzel kişiliğe sahip sendikaların oluşumunu ve bu oluşumun örgüt organlarıyla çalışmalarının esaslarını düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2.- Bu Kanunun amacı, ilgili Kanunlara göre emekli olmaya hak kazanan ve herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan emekli maaşı alanlarla, bunların dul ve yetimlerini kapsar.

Kuruluş işlemleri

MADDE 3. – Sendika ve konfederasyonlar önceden izin almaksızın serbestçe kurulurlar.

Sendikanın kurucuları; sendika tüzüğü, kurucuların nüfus cüzdanı örnekleri, ikametgâh belgeleri, emekli olduklarını gösterir belgeler ile sendikayı ilk genel kurula kadar sevk ve idare edeceklerin kimliklerini kuruluş dilekçelerinin ekinde sendika merkezinin bulunacağı ilin valiliğine vermek zorundadırlar.

Yukarıda anılan belge ve tüzüklerin ilgili valiliğe verilmesi ile sendika tüzel kişilik kazanır.

Tüzüğün veya bu maddede sayılan belgelerin içerdikleri bilgilerin kanuna aykırılığının tespit edilmesi ya da bu Kanunda öngörülen kuruluş koşullarının gerçekleşmediğinin anlaşılması halinde, ilgili valilik eksikliklerin bir ay içinde tamamlanmasını ister. Tamamlanmadığı takdirde sendika faaliyetinin durdurulması için iş mahkemesine başvurur.

Mahkeme, kanuna aykırılığın veya eksikliğin giderilmesi için altmış günü aşmayan bir süre verir. Verilen süre sonunda tüzük ve belgeler kanuna uygun hale getirilmemişse, mahkeme sendikanın kapatılmasına karar verir.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, SSK Başkanlığı, Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü ve Bağ-Kur Genel Müdürlüğü sendika için birer bilgi kaydı tutar.

Tüzük

MADDE 4.- Sendikanın tüzüklerinde aşağıdaki hususların belirtilmesi zorunludur:

- a) Sendikanın adı, merkezi ve adresi.
- b) Sendikanın amacı ve bu amacı gerçekleştirmek üzere sürdürülecek çalışma konuları ile çalışma usulleri.
- c) Sendika kurucularının ad ve soyadları ve adresleri.
- d) Sendikaya üyelik koşulları, üyelikten çıkma ve çıkarılmanın usul ve esasları.

e) Genel kurulun görev ve yetkileri, oy kullanma ve karar alma usul ve yeter sayıları.

f) Sendikanın genel kurul dışındaki zorunlu organlarına üyelerin seçilme usulü, asil ve yedek üye sayısı, görev ve yetkileri.

g) Sendika yöneticilerinde aranılacak şartlar.

h) Sendika şubelerinin nasıl kurulacağı, görev ve yetkileri, genel kurulların toplantılarına ve kararlarına ilişkin usul ve esaslar ile sendika genel kurulunda şubelerin temsil şekli.

i) Üyelik ödentisinin belirlenmesi usulü.

j) Sendikanın iç denetim usulü.

k) Harcamaların nasıl yapılacağı, yetkilerin nasıl verileceği ve yetki sınırları.

l) Tüzüğün değiştirilmesi usulü.

m) Sendikanın feshi, kendiliğinden dağılması, başka bir sendika birleşmesi veya mahkeme kararıyla kapatılması hallerinde mal varlığının tasfiye usulü.

n) Sendikanın zorunlu organlarının oluşumuna kadar kuruluşun işlerini yürütmeye ve temsile yetkili geçici yönetim kurulu üyelerinin ad ve soyadları ile adresleri.

o) Sendika temsilcilerinin seçiminde yetkili kurulun belirlenmesi, temsilcilerin nitelikleri ve görevden alınma usulü.

p) Gelirlerini ne şekilde muhafaza edecekleri ve zorunlu giderleri için kasalarında tutacakları azamî nakit mevcudu.

r) Demirbaşların satış ve terkininde uygulanacak usul ve esaslar.

İKİNCİ BÖLÜM

Organlar ve Seçimler

Zorunlu organlar

MADDE 5.— Sendika şubesi, sendika zorunlu organları genel kurul, yönetim kurulu, denetleme kurulu ve disiplin kuruludur.

Sendika zorunlu organların görev, yetki ve sorumluluklarını devretmemek kaydıyla başka organlar da kurabilirler.

Genel kurullar tarafından zorunlu organlara seçilen üyelerin ad ve soyadları, meslek ve görevleri, adresleri ile tüzük değişiklikleri ve açılan, kapatılan veya birleştirilen şubeler; sendika şubesinin, sendikanın bulunduğu illerin valiliklerine, otuz gün içinde bildirilir.

Genel kurulların oluşması

MADDE 6.— Sendika ve sendika şubesi genel kurulları üyelerden oluşur.

Sendika üye sayısı bini, sendika şubesinin üye sayısı beşyüzü aştığı takdirde genel kurullar delegelerle yapılabilir.

Delegeler üyeler tarafından gizli oy, açık sayım ve döküm esasına ve sendika tüzüğündeki hükümlere göre seçilir.

Sendika şubeleri ile sendika yönetim ve denetleme kurulu üyeleri bu sıfatla kendi genel kurullarına delege olarak katılırlar.

Delege sıfatı, müteakip olağan genel kurul için yapılacak delege seçimine kadar sürer.

Tüzüklere delege seçilmeyi engelleyici hükümler konulamaz.

Genel kurulların toplantı zamanı ve karar yeter sayısı

MADDE 7.- Sendika ilk genel kurulu tüzel kişilik kazanmasından başlayarak altı ay içinde yapılır.

Olağan genel kurul üç yılda bir toplanır. Tüzüklerinde belirtilmek koşulu ile daha kısa sürede de toplanabilir.

İki genel kurul toplantısı arasındaki döneme ilişkin faaliyet ve hesap raporu, denetleme kurulu veya denetçi raporu ile gelecek döneme ilişkin bütçe önerisinin, genel kurula katılacaklara toplantı tarihinden en az onbeş gün önce gönderilmesi zorunludur.

Olağanüstü genel kurul, yönetim kurulu veya denetleme kurulunun gerekli gördüğü durumlarda ya da genel kurul üye veya delegelerinin beşte birinin yazılı isteği üzerine en geç altmış gün içinde toplanır.

Genel kurula çağrı yönetim kurulu tarafından yapılır.

Toplantı yeter sayısı üye ya da delege tamsayısının salt çoğunluğudur. İlk toplantıda yeter sayı sağlanamazsa, ikinci toplantı en çok onbeş gün sonraya bırakılabilir. Bu toplantıda salt çoğunluk aranmaz.

Tüzükte belirtilen haller dışında karar yeter sayısı toplantıya katılan üye veya delege sayısının salt çoğunluğudur.

Yukarıdaki hükümlere aykırı hareket eden sendika şubesi, sendika yönetim kuruluna; üyelerinden birinin veya durumu tespit eden Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının başvurusu üzerine, iş davalarına bakmakla görevli mahkeme kararı ile işten el çektilir. Bu takdirde görevli mahkeme, genel kurulu kanun ve tüzük hükümleri gereğince en kısa zamanda toplamak ve yeni yönetim kurulu seçilinceye kadar cari işleri yürütmekle görevli olmak üzere Medenî Kanun hükümleri gereğince bir veya üç kayyım tayin eder.

Seçimlerde uygulanacak esaslar

MADDE 8.- Genel kurullarda seçimler yargı gözetimi altında serbest, eşit, gizli oy, açık sayım ve döküm esasına göre yapılır.

Seçimlere ilişkin usul ve esaslar, sendika tüzüklerinde belirtilir.

Genel kurulların görevleri

MADDE 9.- Genel kurulların görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Organların seçimi.
- b) Tüzük değişikliği.
- c) Yönetim ve denetleme kurulu raporlarının görüşülmesi ve aklanması.
- d) Yönetim kurulunca hazırlanan çalışma programı ve bütçenin görüşülerek karara bağlanması.
- e) Sendika tüzüğünde belirtilen konularda yönetim kuruluna yetki verilmesi.
- f) Taşınmaz malların satın alınması veya mevcut taşınmaz malların satılması konusunda yönetim kuruluna yetki verilmesi.
- g) Sendika yönetim kurulu üyelerine verilecek her türlü ücret ve diğer görevlilerin huzur hakkı ve yolluklarının belirlenmesi.
- h) Sendika şubesi açma veya bu konuda yönetim kuruluna yetki verme, şubeleri birleştirme ya da kapatma.
- i) Aynı hizmet kolunda bulunmak koşuluyla başka bir sendika ile birleşme ve katılma.

j) Ulusal konfederasyona üye olma veya çekilme.

k) Amaçlarına uyan uluslararası kuruluşlara üye olma veya çekilme.

l) Fesih kararı verme.

m) Mevzuatta veya sendika tüzüklerinde genel kurulca yapılması belirtilen diğer işlemlerin yerine getirilmesi ve herhangi bir organın görev alanına girmeyen konuların karara bağlanması.

Şube genel kurulları sadece yukarıdaki (a), (c) ve (m) bentlerinde belirtilen görevlerini yerine getirirler.

Yönetim, denetleme ve disiplin kurullarının oluşması, görevleri ve toplantıları

MADDE 10.- Sendika şubesi ve sendika yönetim kurulları en az üç, en çok yedi üyeden oluşur.

Disiplin kurulu en az üç, en çok beş üyeden, denetleme kurulu en az üç denetçiden oluşur.

Yönetim, denetleme ve disiplin kurulları ile kurulması uygun görülen diğer organların oluşumu, görev ve yetkileri ile toplanma ve karar alma usulleri sendikanın tüzüklerinde düzenlenir.

Üyelik

MADDE 11.- Herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan emekli aylığı alanlar veya onların aylığa hak kazanmış dul ve yetimler sendikaca hazırlanmış bulunan üye kayıt fişini imzalayarak sendikaya vermesi ve sendika yönetim kurulunca verilecek üyeliğe kabul kararı ile üye olurlar.

Sendikaya üye olan kişinin üyelik başvuru formunun bir nüshası üyelik kesinleştikten sonra ilgili sosyal güvenlik kurumuna gönderilir. Sendikaca üyelikleri kesinleşenlerin isim listesi sosyal güvenlik kurumuna bildirilir.

Sendikanın Çalışmaları

MADDE 12.- Tüzel kişilik kazanan emekli sendikaları aşağıdaki çalışmalarda bulunabilirler:

- Üyelerinin çıkarlarını korumak ve geliştirmek için bağlı bulundukları, sosyal güvenlik kurumları ile Toplu İş Sözleşmesi yapmak.
- Hukuki uyuşmazlıklar halinde üyeleri adına yargı organlarına başvurmak, üyelerini her derece ve kademedeki adli ve idari organlarda temsil etmek, onlara hukuki yardımda bulunmak.
- Sosyal güvenlik kurumlarının kendi teşkilat yasalarında belirtilen organlarında üyelerinin temsilini sağlamak.
- Uluslararası düzeyde antlaşmalar ve yasalar çerçevesinde düzenlenen toplantılara temsilci göndermek ve uluslararası düzeyde oluşacak kurullara üye vermek.
- Üyelerinin bedensel ve ruhsal sağlıklarının korunması ve hastalıklarının tedavisi için, yerel yönetimlerle işbirliği içinde, gerekli çalışmaları yapmak, huzur evleri, eğitim ve kültür amaçlı lokaller, spor ve dinlenme tesisleri kurmak ve işletmek.

- f) Üyelerinin kurdukları konut ve tüketim kooperatiflerine yardımcı olmak, hastalık, sakatlık ve ölümlerinde kendilerine veya mirasçılarına yardımda bulunmak, bu alanlarda gerektiğinde vakıflar kurmak.
- g) Amaçlarını kamuoyuna duyurmak üzere ve üyelerinin dayanışmalarını pekiştirmek için sosyal etkinliklerde bulunmak, bilgi ve kültürlerinin gelişmesi için eğitsel çalışmalarda bulunmak, bu amaçla yazılı ve görsel-işitsel yayınlar yapmak.

Sendikanın Gelirleri

MADDE 13.- Sendikanın gelirleri şunlardır:

- a) Üye aidatları
- b) Sosyal ve kültürel faaliyetlerinden elde edilen gelirler
- c) Sendika yayınlarından elde edilen gelirler
- d) Sendikanın kuracağı ve işleteceği tesislerden elde edilen gelirler
- e) Uluslararası antlaşmalar ve yasalar çerçevesinde sağlanan maddi katkılar

Üyelik Aidatı

MADDE 14.- Sendikanın üyelerinden keseceği aidat miktarı sendika tüzüğü ile belirlenir. İlgili sosyal güvenlik kurumu 5'inci maddenin ikinci bendine göre bildirilen isim listesine ve sendika tüzüğüne göre belirlenen aidat miktarını üyenin almakta olduğu aylığından keserek sendikanın bildireceği banka hesabına yatırır.

İlgili sosyal güvenlik kurumu kesilen aidat tutarı ile aidat kestiği üyelerin isim listesini maaş ödeme zamanını takip eden bir hafta içinde sendikaya bildirir.

Sendikanın bildirimine rağmen aidatın ilgili sosyal güvenlik kurumunca kesilmemesi ya da süresinde sendikanın göstereceği banka hesabına yatırılmaması halinde ilgili kurum aidat miktarlarını bankalarca uygulanan en yüksek kredi faizi ile birlikte ödemek zorundadır.

Bu Kanunda Hüküm Bulunmayan Haller

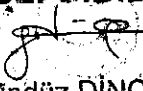
MADDE 15.- Bu kanunda hüküm bulunmayan hallerde, bu kanuna ve emeklilik statüsüne aykırı olmayan, başta diğer sendikalar ve dernekler kanunlarının hükümleri olmak üzere, diğer kanunlarda bulunan hükümler uygulanır.

Yürürlük

MADDE 16.- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 17.- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

ASLI GİBİDİR

GÜNDÜZ DİNÇER
Kanunlar ve Kararlar Müdürü